

Kereszthuzat

Ez a címe a most megjelent, vadonatúj szegedi irodalmi diáklapnak, amely a tervek szerint egyelőre kéthavonta fog feltűnni a város középiskoláinak folyosóin, tantermeiben.

A kis, füzetszerű kiadványt, vagyis a lapot maguk a szerzők, a szerkesztők (Elit Öngyilkos Kommandó) akarták. Az első számban ezt írják: „A lassan-lassan mindent elfedő homályon szeretnénk részt törni”, bár „kis hazánkban önálló vállalkozásba kezdeni felér egy öngyilkossági kísérlettel.” Szerzőket kerestek – egymást –, szponzorokat és önálló arculatot. Mostanra mindezt megtalálták. Az ötlet, a kezdeményezés a Radnóti gimnázium két tanulójától, Molnár Dánieltől és Kovács Zoltántól ered, a lap azonban már terjed, a szerzők köre szélesedik, újabb és újabb középiskolák kapcsolódnak be. A szerkesztők nem kívánnak politizálni, elsősorban a nemzedéktársak irodalmi, művészeti, szellemi alkotásai iránt érdeklődnek. A szegedi „diák ÉS” nem lesz különösebben populáris jellegű. Igényes zenét és szöveget produkáló együttesekről megjelenhetnek írások a lapban, de slágerlista nem lesz. Emellett az egyes iskolai lapok természetesen létezhetnek, sőt, a Kereszthuzat alkotói együtt is szeretnék működni ezekkel, szívesen átvesznek tőlük kimaradt, jó anyagokat.

Nos, kívánjuk, hogy legyenek hosszú életűek, meg nem hulljenek a kereszthuzatban, őrizzék meg olvasóikat, erő- és pénzforrásaikat, s egy év múltán ne így sóhajtsanak fel: „Lapot kén” alapítani, ó Hatvany, ó Hatvany.”

D. E.

Képtár

Az ismétlődés behálózza a teremtmőt

FOTÓ: RÉVÉSZ RÓBERT

Minden kiállításnak egyik rizikós pontja a megnyitó – mert a képek olyan szépen tudnak maguktól lógni a falon, hogy a néző szeme jobbat nem is kívánhatna. Mert a megnyitót, annak szövegét, tartalmát, egyéb formáságait folyton belekalkulálják a jelenlévők, ezért aztán az vagy erősíti, vagy gyengíti, legjobban esetben pont passzol a fellógatott képekhez. Az erősítést azért zárnam ki nagy előszeretettel, mert a másnapi látogató hiába olvas mondjuk a Délmagyarországban egy megilletődött kritikát a megnyitóról, neki csak a képek, „az előadás” űrt töltött be. Ugyanis bármekkora mellény-nyel beszélünk a város művészeti életéről, azért mégiscsak szemet szúr, hogy (egy kis

okoskodás!) a modernnek nevezhető művészeti akciók teljességgel hiányoznak. Nincs kifutási terük, ezért egy-egy merésznek induló próbálkozás hiába is indítana párbeszédet, nincs meg hozzá az elengedhetetlen többi, aki (ami) válaszolhatna. Csak üres holdudvar, de hold sehol. Hol a hold? Pusztán el lenne takarva, vagy pedig tényleg nincsen hold?

A falon festmények, a terem közepén halomba hányt újságpapírfecnik, a plafonról, mint durva szövésű pókhálók, madzagok lógnak, a zene, ami inkább nem is zene, valami morajlás, dübörgés, betölt minden, aztán egy hang a háttérből pontos és ironikus keletkezés-elmélettel „áll” elő, a papírhalom megmozdul, két kéz nyújtózik fölfelé, elérni, valamit elérni, két alak születik meg a szemünk láttára, mint az első két valami, és akik nézik (mi magunk), akárha felsőbbrendű teremtmők, mert a mi tekintetünkben, a látásunkban folyik a teremts, aztán a két alak elindul, ismét csak keresés, valami helyet a térben, hogy aztán eltűnjenek, és átadják helyüket egy új teremtmének, egy új teremtmének, aki nem talál mást, mint ami az előző teremtsből visszamaradt, a megmaradt képeket. És újra, minden kezdődik előlről, az ismétlődés behálózza a teremtmőt.

PODMANICZKY SZILÁRD

A színházat kikerülni nem lehet

Beszélgetés az új főrendezővel, Árkosi Árpáddal

Először 1980-ban szerződött el Szegedről, Szolnokra. Az 1979-80-as évadban egy gye-rekdarabot és a Kamaraszínházban két egyfelvonásost (Albee: Állatkerti történet, Ró-zewicz: A mi kis stabilizáci-ónk) rendezett. A szolnoki színházban töltött öt év után egy esztendeig szabadúszó „státusban” dolgozott, 1986-ban visszajött Szegedre – két évre. Az újjáépített Nagyszínházban Don Carlos rendezését láttuk, a Kisszínházban pedig az Oszlopos Simeont, a Dísz-vacsora a temetkezési vállalat-nál című darabot és Karinthy Ferenc: A leánykereskedő című zenés játékát vitte színre. 1988-ban Debrecenbe szerző-dött, a következő évadban pedig Miskolcra. Az elmúlt három miskolci évad Árkosi Árpád pályájának eddigi legsike-resebb szakasza: Jászai-díjat kapott, szinte valamennyi ren-dezését fölvette a televízió. Egykori, szegedi alternatív színházi alkotótársa, a Szegedi Nemzeti Színház mai igazga-tója, Kormos Tibor hívta vissza – a prózai tagozat veze-tőjének. Jelenleg az évad első első bemutatójának próbáit irányítja: Goldoni: Csetepaté Chioggiában című darabját állítja a színpadra.

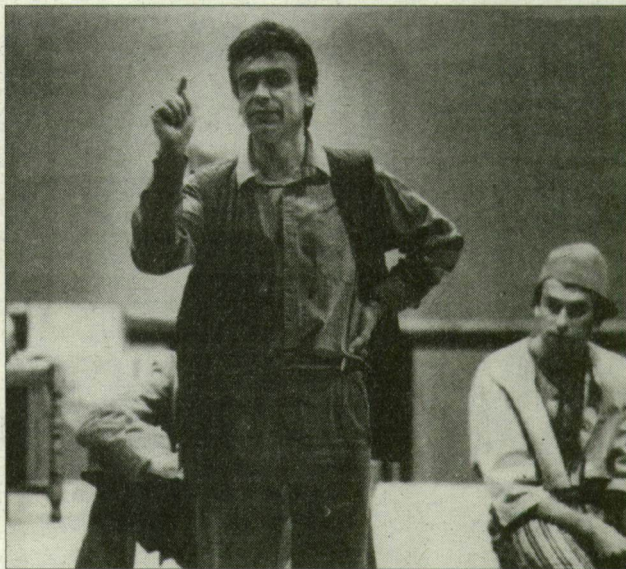
– Jól gondolom, hogy a mis-kolci évek jelentették a csúcsot eddigi pályáján?

– Nem. Ahogy vesszük. Igaz, hogy a legtöbb hivatalos, szakmai és közönségsiker a miskolci rendezéseimet övezte. De én tudom, hogy Szolnokon, Debrecenben, sőt Szegeden is csináltam olyan előadásokat, amelyek inkább a szívügyeim voltak, s az esetleges hibáikkal egyetemben számomra szak-mailag többet jelentettek, mint a fogadtatásuk alapján lehetne gondolni. Például az itteni Állatkerti történet, vagy a Don Carlos. Furcsa így ez, a jelek szerint az én közérzetem, vagy önértékelésem és a hivatalos, vagy közönségelismerés – merőben különböző dolgok.

– Ha én rendező lennék és két egymást követő évadban az összes rendezésemet bemutat-ná a tévé – alighanem gát-lástalanul örülnék és büszke lennék. Mitől ilyen szemérmes?

– Ez nem szemérmesség, csak önismeret és józanság. Egyébként büszke is vagyok, ha arra gondolok, hogy ke-vesebb lett mostanában a vidé-ken – akár Kaposvárott, vagy Szolnokon – és a fővárosban föl-lelhető színházi minőség, s ennek is köszönhetem a mis-kolci rendezéseim iránti foko-zott érdeklődést.

– Azelőtt sohasem hívták meg az országos színházi találkozóra, most igen; vendégrendezhetett a Nemzeti Várszínházban, a Mulsátságot a tévében, írt egy darabot, amit

FOTÓ: NAGY LÁSZLÓ

„Figyelem!” – a Goldoni-darab próbáján

szintén a tévében meg is rendezett, Kolozsvárott a Bánk bánt állította színpadra. A siker-szagot csak az nem érzi, aki nem akarja. Lehetséges, hogy túl sok ideig kellett várni rá?

– Kétségtelenül leszolgál-tam az időt ahhoz, hogy ilyes-fajta figyelem terelődjön a munkáimra. Bár nem attól volt hangos a színházi világ, hogy engem

ki, mikor, hogyan akart betiltani,

milyen ellenzéki körhöz tar-toztam – mert mindig a „ve-zérűre”, a vezető státu-sokban lévőkre irányult a fi-gyelem –, de hát azért elég kitartóan megkínlódtam, elég állhatatosan mentem a magam útján. Nem akarom azt mon-dani, hogy aki korábban sike-res volt, az erre szakmailag érdemtelen lett volna, csak azt, hogy bizony számított a szak-mai hierarchiában betöltött hely is. Gondoljunk csak arra, hogy a legutóbbi időig a „fő-rendező” fesztiváljának” ne-veztük magunk között a szín-házi találkozókat; vagy arra, hogy a főrendezőknak szinte kijárt a Jászai-díj. Nem mon-dom, hogy nem bántott néha, hogy én mindebből kimaradok, de az is igaz, hogy most már örülök: én a rendszerváltás után, szakmai kuratórium döntése nyomán kaptam díjat.

– Valóban nem szerepel interjúkötetekben valami jóféle kis betiltási történettel, pedig nem hinném, hogy könnyű volt az élete, amikor Mrozeket, vagy Csúrkát Ki lesz a bálánya című darabját akarta bemu-tatni.

– Nem vagyok én ezekre külön büszke, főleg nem most, de annak idején se kürtöltem tele a világot a helyi hatal-masságokkal vívott csatáim-mal. Bár Csúrká indexen volt akkoriban, nem ezért válasz-

tottam, nem holmi csakazértis-ellenállásból, hanem azért, mert a „Bálányát” éppen ak-kor, éppen arra a színpadra való-nak találtam. Az én nevem nem hiányzott különféle aláírásgyűjtő ívekről senkinek, nem reprezentáltam a szakmát. De 86-ban, március 15-re virradóra, a rendőrökkel kö-rülzárt Petőfi Csarnokban átéltem, amit átéltem. Bérczes Lászlóval együtt mi hoztunk először össze körülbelül 300 magyar értelmiségit; Balczót és Hobót, Mártha Istvánt és Veress Miklóst, Cseh Tamást és Esterházyt; Sütő András átcsémpésztett leveleit, Szócs Géza verseit olvastuk föl, Jancsó-filmek részleteit veti-tettük, Magyarország leghíre-sebb alternatív és amatőr együttesei szolgálták föl az ételt ezen a banketten... Aztán pedig ravasz BM-esek úgy jártak föl hozzánk, mintha lakáscsere-partnerek lennének. Akkor fontos volt számomra, hogy szembesüljek a magyar értelmiség március 15-el kapcsolatos magatartásával. De se akkor, se ma nem fontos, hogy ez a tett miként minősül, vagy hasznos-e a pályám ügy-nevezett sikeressége szempont-jából. Ezért nem is beszéltem még erről nyilvánosan.

– Működik-e már a magyar színházi életben az értékpia-c? A tehetség, a teljesítmény ha-tározza-e meg a hierarchiát?

– Verseny van, az biztos. Eddig is volt. Talán a kiválasztódás szempontjai változtak, de azt nem mondhatom, hogy ne maradtak volna meg továbbra is szakmán kívüli szempontok. Ha nekem Kormos Tibor nem ajánlja föl ezt a főrendező-séget, akkor feltehetően ebben az évadban is szabadúszó lennék.

Sose akartam főnök lenni,

a körülmények hozták úgy, hogy Miskolcon az igazgatást

kellett megpályáznom. Nem voltam nyerő, de nem azért nem akartam másutt beosztott rendező lenni, mert az nekem már derogál. Hanem azért, mert nem látok egyetlen olyan színházi együttest sem, amely-nek a szellemi arculatához tartozónak érezhetném maga-mat.

– Azért vállalta a főrendező-séget, hogy itt – hatalmi helyzetben – az ízlése szerinti szellemi közeget hozhassa létre?

– Tőkefelhalmozást szeret-nék itt végrehajtani; nem azért van közöm ehhez a színház-hoz, mert már voltam itt, vagy mert most én vagyok a főnök, hanem azért és akkor lesz több közöm hozzá, ha sikerül ide-vonzani azokat a szellemi erő-ke-t, azokat a tehetséges embe-reket, akik az én hívásomra eljönnek. Akiknek én hitelké-pes vagyok a kimondott szava-immal, a szándékaimmal és eddigi szakmai teljesítmé-nyemmel.

– Sikeres színházat ígér?

– Eddig arról beszélünk, milyen sokarcú és számtalan feltételű valami a siker. Min-denesetre nem az a döntő, hogy hol van egy színház, hogy milyen a közönsége, ez már bebizonyosodott, például Kaposvárott. Sokkal inkább

az számít, hogy kik csinálják.

Főleg manapság, amikor ol-dódtak a szigorú határok a ko-rábbi, zárt társadalmi csoport-otok által preferált szubkultúra, az úgynevezett alternatív kultúra, és a polgári kultúra között. Ma nem kell egy hi-vatalos egyenkultúra ellen lá-zadva a progresszív periféria-kon mozgolódnia. Ma az egye-temisták is az elithez akarnak tartozni, profizálódni kíván-nak, hiszen ez morálisan is vállalható út; és kultiválják, vagy akarják kultiválni az elit gazdasági, politikai vonalak mentén létrejövő kultúrát. Ez a társadalmi változás megköny-nyíti egy jó színvonalú hiva-tásos színház dolgát. Azt tu-dom mondani, hogy Szegeden létre lehet hozni egy olyan színházat, amelyet senki, egyetlen társadalmi csoport tagja sem tud kikerülni; ahova előbb-utóbb mindenkinek be kell menni. Ez persze időbe – és még mi mindenbe – telik, de nem lehetetlen vállalkozás. A most kezdődő első évben ezért terveztünk a szokásosnál több bemutatót, több helyszínre és több műfajban. A választás lehetősége végett. Azt pedig, hogy szükségét is érezzék az emberek a választásnak, majd a teljesítmény indukálja.

SULYOK ERZSÉBET

A Szegedi Akadémiai Bizottság hírei

A JATE Német Nyelvi és Irodalmi Tanszé-kének szervezésében osztrák modern irodalmi szimpóziumnak ad helyet a Somogyi utcai SZAB-székház. A szeptember 21-én, hétfőn kezdődő tanácskozáson kilenc ország neves filológusai vesznek részt és tartanak előadásokat az 1945 utáni osztrák irodalom témáiról.

„Nevelhetünk másként!” címmel F. Várkonyi Zsuzsával folytatnak beszélgetést az érdeklődők és a szervezők – a Neveléstudomá-ny és Pszichológiai Szakbizottság személyiség-és képesséfejlesztő albizottságának tagjai – szeptember 22-én délután fél ötől.

Az Emberi Jogok Törvényes Védelmének Nemzetközi Központja, a Londonban székelő Interights az egyetlen olyan jogi központ, amely a nemzeti, regionális, nemzetközi bíróságok, döntőbizottságok előtt a nemzetközi és össze-hasonlító emberi jog gyakorlati alkalmazásával foglalkozik. 1992-től tevékenységét Közép-Európára is kiterjesztette. A szervezet szeptember 25-27-én a SZAB-székházban tartja tanácskozását. A munkájuk iránt érdeklődőket, elsősorban jogászokat, 25-én 17 órára várják a Somogyi utcai székházban.

Doktoravatás a SZOTE-n

Szombát délelőtt rendkívüli ünnepi ülésen, dr. Fráter Lo-ránd elnöklétével 172 végzős orvostanhallgatót avatott or-vosdoktorrá a SZOTE Egye-temi Tanácsa.

A magyar évfolyam 155 végzősének dr. Szemere György orvoskari dékán 3 summa cum laude, 91 cum laude és 31 rite jelzésű diplomát nyújtott át, míg az angol évfolyam 17 vég-zőse közül 14-en kaptak cum laude, 3-an pedig rite jelzést.